

ks. Ireneusz Celary, Katowice-Janów

PROFESOR KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO I DUSZPASTERZ Z BYTOMIA KS. WAĆLAW SCHENK 20 LAT PO ŚMIERCI

W dniu 28 października 2002 r. minęła 20. rocznica śmierci ks. prof. Wacława Schenka, proboszcza bytomskiego kościoła Wniebowzięcia NMP i profesora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego¹ oraz innych uczelni kościelnych, a jednocześnie jednego z najbardziej wybitnych liturgistów polskich, którego działalność naukowa wywarła głęboki wpływ na odnowę liturgiczną XX wieku. W związku z niespodziewaną śmiercią ks. Schenka została nadana w Watykanie dnia 1 stycznia 1982r. depeza kondolencyjna papieża Jana Pawła II, który wtedy napisał m.in. takie słowa: „Ze wzruszeniem wspominam tego wiernego syna Kościoła, dobrego pasterza i profesora, który ma tak wielki wkład w odnowę życia liturgicznego w naszej Ojczyźnie”².

Warto dlatego przybliżyć postać i twórczość liturgiczną naukowca, u którego cele duszpasterskie leżały u podłoża Jego refleksji naukowej, nauczania w sali uniwersyteckiej, głoszenia słowa Bożego i posługi sakramentalnej w parafii Wniebowzięcia NMP w Bytomiu czy nawet przypadkowej rozmowy ze spotkanymi ludźmi w pociągu podczas 25 lat dojazdu z wykładami na KUL do Lublina.

Jego postać, znana duchownym z wykładów liturgicznych na sympozjach we wszystkich diecezjach polskich i osobisty charyzmat ucznia Chrystusa oraz duszpasterza czasów odnowy soborowej, godna jest bliższej refleksji, z której aktualne i przyszłe pokolenie czerpać będzie obfite owoce. Zawdzięczamy to pastoralnej dalekowzroczności ks. Schenka, jego wrażliwości, pogłębionemu studium oraz pracom naukowym i popularyzatorskim.

1. Sylwetka ks. prof. Wacława Schenka

Ks. prof. Wacław Schenk urodził się 27 września 1913 r. w Gliwicach. Tutaj też w r. 1933 ukończył gimnazjum humanistyczne typu klasycznego i był członkiem związków religijnych kształcących w młodzieży wartości religijno-moralne i naukowe oraz umiejętności organizacyjne³. W latach 1933 – 1937 studiował filozofię i teologię we Wrocławiu i Fryburgu. Wakacje spędzał podróżując po Europie (Francja, Au-

¹ Odtąd: KUL.

² Zob. *Depesza kondolencyjna papieża Jana Pawła II*, [w:] *Studia liturgiczno-pastoralne*, t. I, Opole 1988, s. 6.

³ Por. E. Mateja, *Fons et Culmen. Liturgiczna działalność ks. Wacława Schenka (1913-1982)*, Opole 1997, s. 33-36.

stria, Szwajcaria, Włochy) i kształcąc znajomość języków obcych⁴. W r. 1937 jako alumn odbył przygotowanie liturgiczno-duszpasterskie, by 7 sierpnia następnego roku przyjąć święcenia kapłańskie. Był kolejno: wikarym w Brzezince k. Gliwic (1938-1940); kapłanem jeńców wojennych, katechetą w Konwiktie Biskupim „Gregorianum” dla chłopców w Głogowie i wikarym w okolicznych parafiach (1940); kapłanem Sióstr Szkolnych de Notre Dame i katechetą młodzieżowym w parafii św. Piotra i Pawła w Gliwicach (1941-1946)⁵. Dopiero w Magdeburgu znalazł na jakiś czas schronienie przed gestapo. Po wojnie natomiast – ignorując nalegania na wyjazd do Niemiec – jako ksiądz Opolskiej Administracji Apostolskiej pełnił kolejno funkcje: administratora parafii w Piotrówce k. Strzelec Opolskich (1946-1949); administratora i proboszcza w Krapkowicach i równocześnie kuratusa w Obrowcu (1949-1950); pracownika Wyższego Seminarium Duchownego Śląska Opolskiego w Nysie (1950-1952)⁶.

Wydalonego z Ziemi Zachodnich przez Urząd ds. Wyznań (w czasie tzw. repolonizacji Śląska) władze kościelne skierowały go na Katolicki Uniwersytet w Lublinie, gdzie studiował historię Kościoła i liturgikę. W r. 1954 uzyskał stopień magistra – licencjata, a w r. 1955 – doktora. W roku następnym podjął trwającą do końca życia pracę na Wydziale Teologicznym KUL jako wykładowca liturgiki kolejno w stopniu: asystenta, adiunkta (1973), docenta (1975) i profesora nadzwyczajnego (1981). Wykładał również: od r. 1964 na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie⁷ i na Fakultecie Papieskim we Wrocławiu⁸, a od r. 1976 w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie i w diecezjalnym Instytucie Pastoralnym w Opolu (filia Wydziału Teologicznego KUL). Jako naukowiec przyczynił się do utworzenia sekcji Teologii Pastoralnej na Wydziale Teologicznym KUL (1958), a później w jej obrębie – Katedry Liturgiki; zyskał miano twórcy „*lubelskiej szkoły liturgiki*”; w r. 1975 objął kierownictwo Zakładu i Katedry Liturgiki w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL; był promotorem ok. 11 prac doktorskich i 29 magisterskich⁹ (1958-1982); sam prowadził badania, publikując ich rezultaty w ponad 100 pracach o charakterze naukowym¹⁰. Ponadto był autorem haseł do *Encyklopedii katolickiej* KUL, komentarzy litur-

⁴ Tamże, s. 37.

⁵ Przeniesienie do Gliwic spowodowane było groźbą aresztowania przez gestapo za serdeczność okazywaną jeńcom wojennym.

⁶ W seminarium był wicerektorem, wychowawcą, prefektem, prokuratorem i wykładowcą (wykłady zlecone z liturgiki i śpiewu).

⁷ Por. S. Koperek, *Wkład Ks. Profesora Wacława Schenka w Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie*, RBL 36(1983), s. 499-507.

⁸ Por. J. Kopiec, *Wykaz prac pisanych na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu pod kierunkiem ks. Schenka, Studia liturgiczno-pastoralne*, t. I, dz. cyt., s. 65.

⁹ Tamże, s. 162-164.

¹⁰ Dorobek naukowy ks. prof. Schenka obejmuje prace monograficzne, rozprawy, artykuły (poświęcone przede wszystkim dziejom liturgii w Polsce, inwentaryzacji rękopisów liturgicznych i duszpasterstwu liturgicznemu) oraz artykuły w „Wiadomościach Urzędowych Diecezji Opolskiej”, w „Bibliotece Kaznodziejskiej”, „Miesięczniku Diecezjalnym Gdańskim”, w „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensis”, w „Przewodniku Katolickim”, w „Ruchu Biblijno-Liturgicznym” i w „Znaku”

gicznych do czytań mszalnych w *Komentarzu biblijnym i homiletyczno-liturgicznym do niedzielnych i świątecznych czytań mszalnych*, brał udział w redakcji modlitewnika *Droga do nieba* oraz *Agendy liturgicznej Diecezji Opolskiej*.

3 kwietnia 1957 r. został mianowany proboszczem bytomskiej parafii Wniebowzięcia NMP. Sytuacja polityczna w Polsce spowodowała, że pracę naukową dzielił z obowiązkami duszpasterskimi¹¹. Na początku lat siedemdziesiątych, po wieloletnich staraniach udało się księdzu Schenkowi odzyskać z Bytomia - Szombierek piętnastowieczny oryginał obrazu Matki Boskiej Bytomskiej, który – zanim wrócił na swoje miejsce – poddany został gruntownej konserwacji w pracowni KUL¹².

Mimo regularnych cotygodniowych wyjazdów do Lublina, Krakowa, Wrocławia i Nysy pracował w parafii jako duszpasterz, m.in.: prowadził lekcje religii z młodzieżą klas maturalnych i niedzielne lekcje religii dla młodzieży (głównie internackiej) nie mogącej uczestniczyć w katechezie w ciągu tygodnia; prowadził tzw. *godziny biblijne* dla dorosłych, tzw. kursy przedmażeńskie dla młodzieży i dla narzeczonych. Równocześnie ks. Schenk pełnił wiele różnych funkcji: od 9 września 1967 r. był członkiem i przewodniczącym Diecezjalnej Komisji ds. Liturgii i Muzyki Kościelnej; od 17 listopada 1981 r. – Egzaminatorem Prosynodalnym diecezji opolskiej i Cenzorem Konsultorem diecezjalnym; był też członkiem diecezjalnej Rady Kapłańskiej. 29 września 1972 r. otrzymał prałaturę. Ostatnim dziełem jego duszpasterstwa była, niestety przyplacona życiem sfinalizowana po wielu latach usilnych starań budowa nowego kościoła i założenie przy nim parafii św. Anny dla dwóch dużych osiedli. Jadąc na teren budowy tegoż kościoła 28 października 1982 r., uległ wypadkowi samochodowemu i wskutek odniesionych w nim ran zmarł nazajutrz, nie odzyskawszy już przytomności. Zgodnie z wolą pochowano go na cmentarzu parafialnym przy ul. Powstańców Śl. w Bytomiu¹³

2. Działalność dydaktyczna ks. Waclawa Schenka

Życie i działalność liturgiczna ks. prof. Waclawa Schenka przypadło na czasy zasadniczych przemian w liturgii i ustalenia jej nowej roli w misji zbawczej Kościoła¹⁴. Już w czasach gimnazjalnych, poprzez związanie się z młodzieżowym ruchem odnowy życia *Quickborn*, liturgia stała się przedmiotem jego szczególnych zainteresowań. Doszły do tego później systematyczne studia filozoficzno-teologiczne, które przyczyniły się w znaczny sposób do wypracowania, u przyszłego profesora liturgiki, właściwej wizji liturgii. Należy tu także wspomnieć o wyjątkowej roli środowiska wrocławskiego, które nadało, a nawet wyprzedzało ducha czasu, intensywnie wcielając w życie poglądy ówczesnych prekursorów i protagonistów ruchu liturgicznego. Dopiero jednak studia specjalistyczne w KUL dały mu właściwe przygotowanie do wielkiej pracy, jaką wyznaczył Kościołowi Sobór Watykański II. To tu spotkał się z wybitnym mediewistą – ks. prof. Marianem Rechowiczem, któremu nie obce były nurty odnowy liturgicznej, wyrosłe na Zachodzie. Decyzją ks. Recho-

¹¹ Por. H. Andrzejczak, *Świątynia starsza od miasta*, Opole 2002, s. 77-78.

¹² Zob. B. Rybicka, *Gotycki obraz Madonny tzw. Bytomskiej*, Lublin 1970 (mps KUL).

¹³ Por. H. Andrzejczak, *Świątynia starsza od miasta*, dz. cyt., s. 78.

¹⁴ Por. J.J. Kopeć, *Formacja kapłańska i naukowa oraz kierunki badań nad liturgią ks. prof. Waclawa Schenka*, *Studia liturgiczno-pastoralne*, dz. cyt., s. 429.

wicza wziął na siebie później ks. Schenk całą odpowiedzialność za liturgiczne kształcenie studentów KUL¹⁵. Związany z istniejącym w latach 1965 – 1972 Lubelskim Zespołem Liturgistów¹⁶ głosił w latach 1965-67 serie wykładów, związanych z odnową liturgiczną, w różnych diecezjach polskich¹⁷. Ze względu na niesłabnącą frekwencję świadcząca o aktualności tematyki, postanowiono kontynuować tego rodzaju pracę. Za zgodą Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego zorganizowano ośrodek w Krościenku nad Dunajcem, w którym sprawowano liturgię zgromadzenia eucharystycznego według ducha i przepisów nowego *Ordo Missae*¹⁸. Tematyka organizowanych tutaj sympozjów (przerwał je stan wojenny i później śmierć ks. Schenka) dotyczyła głównie ukazujących się nowych ksiąg liturgicznych¹⁹. Ks. Schenk zabierał bardzo często swój głos na tych sympozjach, podkreślając ich wkład w proces reformy soborowej przez sam fakt wybiegania tematyką naprzód w stosunku do oficjalnych etapów odnowy liturgii w duszpasterstwie polskim²⁰.

Jako przewodniczący Sekcji Liturgicznej przy Komisji Episkopatu Polski do spraw Nauki ks. prof. Schenk przygotował w latach 1973-1979 sześć sympozjów tej sekcji. Zasadniczo ich tematyka dotyczyła problemów duszpasterskich związanych z ukazywaniem się w Kościele polskim nowych ksiąg liturgicznych²¹

Osobnym jeszcze miejscem działalności ks. Schenka były Wrocławskie Dni Duszpasterskie, podczas których wygłaszał dla duchowieństwa wrocławskiego referaty, dotyczące problemu uświęcenia kapłana przez liturgię²² oraz zagadnienia duchowości liturgicznej²³.

Tak więc wachlarz zajęć dydaktycznych ks. prof. Schenka, związanych z posoborowym doksztalcaniem liturgicznym duchowieństwa polskiego, był bardzo sze-

¹⁵ Por. W. Piwowarski, *Zarys dziejów sekcji teologii pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim 1958-1968*, RTK 15(1968), z. 3, s. 36.

¹⁶ Dynamiczny trzon tego Zespołu tworzyli: ks. F. Blachnicki, A.L. Szafranski, R. Rak, R. Zielasko, F. Greniuk, W. Danielski, B. Mokrzycki, J. Kopeć, Z. Wit, I. Pawlak, Z. Bernat, K. Mrowiec, M. Brzozowski, A. Chlewiński itd.

¹⁷ Zob. W. Danielski, *Sprawozdanie z kursów liturgiczno-duszpasterskich w diecezjach polskich*, CT 38(1968), f. 4, s. 107; F. Blachnicki, *Kurs liturgiczny o kulcie Tajemnicy Eucharystycznej w Lublinie*, CT 38(1968), f. 1, s. 114.

¹⁸ Por. J. Modzelewski, *Sprawozdanie z działalności wakacyjnego ośrodka liturgiczno-pastoralnego w Krościenku za lata 1969*, cyt. za: *Wprowadzenie soborowej odnowy liturgicznej*, red. E. Mateja, R. Pierskała, Opole 1999, s. 127.

¹⁹ Sympozja dotyczyły m.in. takich tematów: nowe *Ordo Missae*, zestaw czytań w odnowionej liturgii, problematyka katechumenatu i sakramentu chrztu św., odnowiona liturgia pogrzebu itp. - Zob. E. Mateja, *Wkład ks. prof. W. Schenka i ośrodka lubelskiego w recepcję KL w Polsce*, [w:] *Wprowadzenie soborowej odnowy liturgicznej*, dz. cyt., s. 127-128.

²⁰ Tamże, s. 129.

²¹ Tematy tych sympozjów dotyczyły liturgii sakramentu pokuty, Eucharystii, Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego w liturgii, nowych obrzędów pogrzebowych i pielgrzymowaniu Polaków. Zob. E. Mateja, *Wkład ks. prof. W. Schenka i ośrodka lubelskiego w recepcję KL w Polsce*, art. cyt., s. 132-133.

²² Zob. *Osobowość duszpasterza*, prac. zbior., Wrocław 1972, s. 92-100.

²³ Zob. *Kultura życia wewnętrznego*, red. J. Krucina, Wrocław 1983, s. 137-142.

roki. Przez liczne swoje formy obecności naukowej, niemal w każdej diecezji polskiej, dał się poznać jako wielki i niezmordowany protagonista odnowy życia liturgicznego w naszej ojczyźnie.

3. Badacz dziejów liturgii polskiej

Z inicjatywy ks. prof. M. Rechowicza, z którym ks. Schenk związał się od początków swoich studiów, przedmiotem jego badań naukowych stało się przede wszystkim poszukiwanie źródeł liturgicznych w śląskich bibliotekach, co zaowocowało pracą magisterską o średniowiecznych rękopisach liturgicznych bibliotek wrocławskich²⁴. Szczególnie potraktowanie źródeł rękopiśmiennych jako bazy do badań tradycji religijnej znalazło swój wyraz i kontynuację w pracy doktorskiej o kulcie św. Stanisława na Śląsku, która została obroniona w 1955 r. i opublikowana w 1959 r. przez Towarzystwo Naukowe KUL²⁵.

Jednak zagadnienie liturgicznego kultu św. Stanisława uważał ks. Schenk za niewystarczająco dopracowane, stąd nadal zbierał materiały i badał teksty liturgiczne związane ze czcią Świętego Biskupa krakowskiego. Owocem tych naukowych dociekań był referat, wygłoszony w dniu 25 stycznia 1978 r. w Instytucie Muzykologii Kościelnej, zorganizowany pod patronatem Towarzystwa Naukowego KUL, a noszący tytuł: *Święty Stanisław biskup krakowski w kulturze polskiej*²⁶.

Ks. Schenk nie ograniczył się w swoich badaniach do omówienia dziejów czci i kultu jednego tylko świętego polskiego. Jego zainteresowania naukowe sięgały dalej. Owocem ich było opracowanie syntetycznego przeglądu kultu świętych spotykanych w Polsce²⁷, jak również obcojęzyczne opracowania dotyczące kultu św. Józefa²⁸.

W związku ze studiami nad kultem św. Stanisława na Śląsku zapoznał się ks. Schenk dokładnie ze stanem rękopisów liturgicznych z terenu średniowiecznej diecezji wrocławskiej zachowanych w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu. Rezultatem tej żmudnej pracy było ukazanie się katalogów tych rękopisów, które są szczególnie cenione dziś przez fachowców²⁹.

Badania źródeł liturgicznych pozwoliły ks. Schenkowi poznać praktykę sprawowania służby Bożej w Polsce od początków chrześcijaństwa³⁰. Ostatecznym jednak ujęciem wyników tych badań nad dziejami nauki liturgii w Polsce było opubli-

²⁴ *Rękopisy liturgiczne bibliotek wrocławskich, zawierające materiały kultu św. Stanisława Biskupa (XIII-XV wiek)*, Lublin 1954 (mps KUL).

²⁵ *Kult liturgiczny św. Stanisława Biskupa na Śląsku w świetle średniowiecznych rękopisów liturgicznych. Studium historyczno-liturgiczne*, Lublin 1959.

²⁶ Referat ten ukazał się później pod nieco zmienionym tytułem na łamach *Analecta Cracoviensia: Liturgiczny kult św. Stanisława Biskupa w Polsce*, A Cr 11(1979), s. 587-601.

²⁷ Zob. *Kult świętych w Polsce. Zarys historyczny*, RTK 13(1966), z. 4, s. 77-102.

²⁸ Zob. *Der liturgische Kult des hl. Joseph in Polen vom Mittelalter bis zum 17. Jh.*, Est 31(1977), s. 623-631.

²⁹ Por. M. Walter, *Zbiory rękopiśmienne Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, Sobótka 14(1959), s. 592-595.

³⁰ Zob. *Rezurekcja na średniowiecznym Śląsku*, Katolik 14/15(1956), s. 15; *Z dziejów liturgii sakramentów w Polsce*, ZN KUL 9(1966), nr 1-2, s. 69-84.

kowanie później rozprawy, która stała się podstawą dla Jego przyszłej habilitacji³¹.

Jednym z wyrazów kultury religijnej narodu jest pielgrzymowanie. Problematyka ta została podjęta przez ks. Schenka w opracowaniu na temat pątników polskich z początków chrześcijaństwa w Polsce³². Autor udokumentowuje tu obecność Polaków w różnych miejscach pątnicznych Niemiec, Francji, Węgier, Rzymu i Hiszpanii, wylicza polskie miejsca pielgrzymkowe oraz opisuje akcenty pielgrzymkowe obecne w liturgii oraz wskazuje na pokutny charakter pielgrzymki.

Jedną z ostatnich publikacji ks. Schenka, dotyczących dziejów liturgii w Polsce, jest studium ukazujące rozwój kultu świętych Cyryla i Metodego w Polsce³³. Do omawianej grupy z dziejów liturgii w Polsce włączyć należy także jeszcze encyklopedyczne opracowanie o Andrzeju Dorobisie³⁴ oraz prace na temat najstarszego zwoju polskiego prawa świeckiego³⁵. Należy w tym miejscu wspomnieć również o ciekawym artykule wprowadzającym uściślenia do biografii Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego³⁶. Na uwagę wreszcie zasługuje recenzja pracy ks. K. Mrowca o polskiej pieśni kościelnej³⁷.

Studia nad dziejami liturgii w Polsce, pozwoliły niewątpliwie ks. prof. Schenkowi rozpoznać uwarunkowania oraz sam kształt liturgii współczesnej, występującej w modelu praktycznego duszpasterstwa, z którym nigdy się nie rozstawał. Swoją wiedzę w tym zakresie, a także własne propozycje i przemyślenia, zawarł ks. Schenk w licznych publikacjach o charakterze liturgiczno-pastoralnym oraz zastosował w swej praktyce duszpasterskiej³⁸.

4. Działalność liturgiczna w wymiarze parafii i diecezji

Długie, bo ponad 25-letnie proboszczowanie (1957-1982), ocenione zostało przez parafian i współpracowników jako przemyślany model pobożności kapłańskiej, opartej głównie na liturgii³⁹. Sam ks. Schenk starał się być dla swoich współpracowników wzorem do naśladowania. Faktycznie, są wśród byłych księży wikarych i tacy, którzy naśladują styl liturgicznego życia, model celebrowania Mszy św. czy formę śpiewu swojego ks. proboszcza⁴⁰.

³¹ Zob. *Z dziejów liturgiki*, [w:] *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, red. M. Rechowicz, t. I, cz. 1, Lublin 1974, s. 249-271,

³² Zob. *Pielgrzymki Polaków do sanktuariów maryjnych i świętych pańskich X-XVI wieku*, CzST 7(1979), s. 241-273.

³³ Zob. *ŚŚ. Cyryl i Metody. Apostołowie Słowian*, Kraków 1930.

³⁴ Zob. *Andrzej Dorobis*, EK, t. IV, k. 122-123.

³⁵ Zob. *Elbląska księga*, EK, t. IV, k. 121.

³⁶ Zob. *Przyczynek do biografii Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego*, Muz 22(1978), nr 2, s. 73-75.

³⁷ Zob. K. Mrowiec, *Polska pieśń kościelna w opracowaniu kompozytorów XIX wieku*, Lublin 1964, s. 266; Recenzja, RTK 12(1965), z. 4, s. 137-139.

³⁸ Por. E. Mateja, *Fons et Culmen*, dz. cyt., s. 80.

³⁹ Por. Z. Donarski, *Wychowawca swoich wikariuszy, Studium liturgiczno-pastoralne*, dz. cyt., s. 100-104.

⁴⁰ Tamże, s. 101.

Wyrazem wewnętrznego skupienia była dla niego postawa zewnętrzna. Dlatego ks. Schenk bardzo zwracał uwagę na sposób chodzenia, spokojnego wykonywania ruchów i śpiewów, odmawiania modlitw czy czytania Ewangelii⁴¹.

Szczególą grupą liturgicznego oddziaływania ks. Schenka były dzieci. Systematyczna formacja dzieci miała miejsce poprzez cotygodniowe spotkania na Mszy św. dla nich przeznaczonej. Osobistą katechezą obejmował on jedynie młodzież ostatniej klasy szkoły średniej oraz czasami dzieci komunijne. Chciał jednak, by także na resztę dzieci rozciągał się jego wpływ przez liturgię. Zachęcał matki do przyprowadzania dzieci do kościoła. Z kolei dzieci komunijne cierpliwie przygotowywał do poprawnego przeżywania liturgii, w której będą mogły w pełni uczestniczyć przez systematyczne ćwiczenia duchowe. Szczególnie zaadresowane do nich były w parafii nabożeństwa adwentowe, powiązane z roratami. W okresie Bożego Narodzenia miejscem spotkań z dziećmi był żłóbek. Podczas, gdy wikariusze chodzili po kołędzie, ks. Schenk gromadził codziennie dzieci przy żłóbku, gdzie w czasie specjalnego nabożeństwa głosił im krótkie nauki, zachęcał je do aktywnego dialogu religijnego⁴².

Z działań liturgicznych, którym ks. Schenk poświęcał szczególną uwagę, należy też wliczyć szafarstwo sakramentu pokuty. Zdawał sobie sprawę z centralnego położenia w Bytomiu parafii Wniebowzięcia NMP. Choć ze względu na swoje liczne nieobecności w parafii często nie mógł sam zasiadać do konfesjonalu, to jednak usilnie zabiegał o to, by ktoś stale pełnił dyżur w kościele. Parafianie zaznaczają, że sam ks. Schenk był dobrym spowiednikiem. Niektórzy porównywali go ze św. Janem Apostołem, bo tak jak on powtarzał często słowa: „Milujcie się” To podejście ułatwiało jednostce proces stawania się na nowo w pełni członkiem wspólnoty parafialnej⁴³.

Jego skuteczność liturgicznego zaangażowania w parafii objawiała się także w praktyce celebrowania innych sakramentów. Często odwiedzał ludzi chorych i starych w parafii⁴⁴, błogosławił w tajemnicy małżeństwa ludzi sprawujących różne funkcje administracyjne i chrzczył dzieci z takich związków⁴⁵. Dla ugruntowania pożyźności swoich parafian bardzo często pielgrzymował z nimi do Częstochowy, na Górę św. Anny, do Piekar i Ujazdu Śląskiego⁴⁶, cotygodniowo prowadził w parafii godziny biblijne⁴⁷. Także ogłoszenia parafialne wykorzystywał do przekazania informacji o roli sakramentów w życiu chrześcijanina. W ten sposób dokonywała się też stopniowa formacja religijna parafian⁴⁸.

⁴¹ Por. A. Famulka, *Kim był dla mnie Ksiądz Profesor*, RBL 36(1983), s. 517.

⁴² Por. J. Siwy, *Trudne i pracowite proboszczowanie*, *Studia liturgiczno-pastoralne*, t. I, dz. cyt., s. 108.

⁴³ Por. E. Mateja, *Fons et Culmen*, dz. cyt., s. 198.

⁴⁴ Por. *Sakramenty święte w duszpasterstwie parafialnym*, [w:] *Wprowadzenie do liturgii*, red. F. Blachnicki, W. Schenk, R. Zielasko, Poznań – Warszawa – Lublin 1967, s. 387

⁴⁵ Por. W. Szyguła, *Mój proboszcz*, *Studia liturgiczno-pastoralne*, dz. cyt., s.105.

⁴⁶ Por. P. Obrączka, *Ksiądz profesor Waclaw Schenk w dniu swoim powszednim*, RBL 36(1983), s. 496.

⁴⁷ Por. E. Mateja, *Fons et Culmen*, dz. cyt., s. 197.

⁴⁸ Por. J. Kopiec, *Ogłoszenia parafialne w liturgii Mszy św.*, WUDO 29(1975), s. 379-381.

Większość działań liturgicznych, zarówno naukowych jak i duszpasterskich na terenie Diecezji Opolskiej, wiązała się z faktem czynnego zaangażowania ks. Schenka w pracach różnych komisji, którym przewodniczył lub którym doradzał. Już w 1959 r. został mianowany diecezjalnym duszpasterzem pracowników nauki⁴⁹. Na szczególną jednak uwagę zasługuje jego działalność w Diecezjalnej Komisji do Spraw Liturgii i Muzyki Kościelnej, której członkiem był od roku 1967. Działania ks. Schenka związane były tu z posoborowym doksztalcaniem duchownych Diecezji Opolskiej⁵⁰.

Ks. prof. W. Schenk podjął także szeroko zakrojone dzieło wprowadzania posoborowej odnowy liturgicznej w Diecezji Opolskiej. Jako członek Diecezjalnej Komisji Liturgicznej, bardzo znacznie przyczynił się do tego, iż proces ten realizowano poprawnie, z widocznymi dziś pozytywnymi skutkami. Od samego początku bardzo aktywnie włączył się w różne formy szkolenia liturgicznego duchowieństwa⁵¹. Zarówno na konferencjach rejonowych, jak i szkoleniach dla dekanalnych referentów liturgicznych, wygłaszał referaty, ukazujące podstawy historyczno-teologiczne i pastoralne omawianych zagadnień, a zwłaszcza problematykę wprowadzonych systematycznie ksiąg liturgicznych⁵².

Po raz ostatni spotkał się ks. Schenk z duchowieństwem Diecezji Opolskiej we wrześniu 1982 r. podczas konferencji rejonowych przed wprowadzeniem nowych obrzędów sakramentu pokuty. Nie miał to być bynajmniej koniec jego dydaktycznej działalności wśród duchowieństwa. Już wtedy bowiem został ustalony nowy termin kolejnych konferencji rejonowych, a omówiony miał być I tom *Liturgii Godzin*. Zaplanowane konferencje odbyły się, ale bez udziału ks. Schenka, gdyż ten zginął w wypadku samochodowym⁵³. Za ks. Profesora referat wygłosił ks. prof. Romuald Rak z KUL⁵⁴.

5. Zakończenie

Podczas sesji popularnonaukowej w parafii NMP w Bytomiu⁵⁵, poświęconej osobie ks. prof. W. Schenka w 20 rocznicę jego śmierci, przy końcu tego zebrania głos zabrał ks. prof. Rak, który przez wiele lat jeździł razem z ks. Schenkiem na wykłady do Lublina. Zwrócił on uczestnikom uwagę, że spotkanie to było interesujące, ale trochę jednostronne, ponieważ ukazało ks. Schenka tylko jako liturgistę, history-

⁴⁹ Por. E. Mateja, *Fons et Culmen*, dz. cyt., s. 220.

⁵⁰ Tematy tych posiedzeń dotyczyły m.in. sprawy wprowadzenia nowego mszału ołtarzowego i nowego „Ordo Missae”, projektu nowego kalendarza diecezjalnego, nowych wydań diecezjalnych modlitewników: „Drogi do nieba” i „Małego Modlitewnika” itp. Zob. E. Mateja, *Fons et Culmen*, dz. cyt., s. 220-222.

⁵¹ Tematyka tych referatów obejmowała takie tematy, jak: Msza św. w duszpasterstwie parafialnym; Podział funkcji w zgromadzeniu liturgicznym; Odnowa liturgii – obserwacje negatywne i pozytywne; Język narodowy w liturgii jako nowe zadanie duszpasterskie; Praktyka odnowy w mojej parafii; Słowo wstępne we Mszy świętej; Godzina biblijna w duszpasterstwie; Obrzędy pogrzebowe w świetle najnowszej eschatologii itp. – zob. Tamże, s. 130-132.

⁵² Por. A. Marcol, *Pierwszy diecezjalny kurs liturgiczny*, WUDO 20(1965), s. 279-283.

⁵³ Por. H. Sobeczko, *Życie i działalność liturgiczno-duszpasterska księdza Wacława Schenka w diecezji opolskiej*, *Studia liturgiczno-pastoralne*, t. I, dz. cyt., s. 35.

⁵⁴ Zob. *Sprawozdanie*, WUDO 38(1983), s. 486.

⁵⁵ Sesja popularnonaukowa w Bytomiu odbyła się w dniu 29 października 2002 r.

ka i bibliofila. Nie ukazało ono ks. Schenka od jego wewnętrznej strony, nie ukazało jego charyzmatu nawiązywania rozmów z innymi, nieznanymi mu ludźmi, pozwalającego do przeniknięcia myśli współpasażerów. A tu jego oddziaływanie było duże. Ks. Rak przytoczył tu przykład z r. ok. 1975, gdy wspólnie z ks. Schenkiem jechał pociągiem do Lublina. W Radomiu do ich wagonu przysiadła się pewna pani, prowadząca ze sobą dwójkę swoich dzieci, 12-letniego chłopca i 10-letnią dziewczynkę. Ks. Schenk przypatrywał się tym dzieciom przez chwilę, a potem powiedział do ks. Raka: – „Widzisz tamtą panią z tym dwojgiem dzieci?”

– „Tak – odpowiedział ks. Rak – widzę, a dlaczego pytasz?”

– „Bo widzisz – powiedział ks. Schenk – takie mam wrażenie, że te dzieci są nieochrzczone, takie mam przeczucie”

Wagon, w którym jechali, był bez przedziałów, dlatego można było widzieć dobrze, co się w całym wagonie działo. Dzieci zachowywały się wzorowo, ale patrzyły tak trochę spode łba na tego księdza, który zresztą zawsze jeździł do Lublina w sutannie. Po 20 minutach przypatrywania się dzieciom, ks. Schenk wyjął z kieszeni sutanny dwa obrazki, chcąc je dzieciom wręczyć, obrazki miały podobiznę Matki Bożej. Ale co się stało? Nagle matka zaczęła krzyczeć i mówiła podniesionym głosem:

– „Proszę księdza, nie potrzeba im tych obrazków dawać! Nie potrzeba! To dziwne stworzenia, nieochrzczone, żyją bez Boga, a nic tu nie pomoże. Przestałam się już z mężem na ten temat kłócić. Zobaczmy co z tego wyrośnie. Mój mąż jest w Milicji i nie pozwala dzieciom ani na chrzest, ani na naukę. Ja mam tego już dosyć!”

To były ostre słowa. Ks. Schenk wycofał się. Ale ponieważ matka przed Dęblinem chciała jeszcze pójść do toalety, ks. Schenk podszedł potem do niej i spokojnie z nią porozmawiał. Powiedział jej, że powinna się modlić w intencji dzieci i w intencji męża o jego nawrócenie, że ma chodzić na Mszę św. co niedzielę i nie bać się. Pani ze łzami w oczach mówiła jeszcze ks. Schenkowi, że tak z nią jeszcze nikt nie rozmawiał, wszyscy jej unikają, ale obiecała w końcu, że będzie się starała o to, by to wszystko naprawić. A ks. Rakowi ks. Schenk powiedział, kiedy ta pani z dziećmi wysiadła w Dęblinie: – „To spotkanie się opłaciło”

Oklaski, jakie ks. Rak otrzymał po swoim wystąpieniu, świadczyły o tym, że zebrani biskupi, kapłani i świeccy uczestnicy, zaczęli coś rozumieć. Ks. dziekan prof. Sobeczko poprosił ks. Raka następnie, by to, co w Bytomiu powiedział, napisał i przesłał mu. Będzie to umieszczone razem ze sprawozdaniem z tego spotkania w „Studiach teologiczno – liturgicznych” Wydziału Teologicznego przy Uniwersytecie Opolskim⁵⁶.

Sesja naukowa w Bytomiu, poświęcona osobie ks. prof. W. Schenka, była bardzo interesująca. Przedstawiła ona wielkie zasługi i niepodważalny wpływ ks. Profesora na polską refleksję liturgiczną. Niemniej jednak wydaje się, że zbliżająca się już wkrótce 25 rocznica jego śmierci stanowić powinna impuls do jeszcze wszechstronniejszej charakterystyki teologicznego dorobku naukowego i duszpasterskiej refleksji tego wielkiego kapłana i naukowca.

⁵⁶ Z wypowiedzi ks. prof. dr. hab. Romualda Raka na sesji w dniu 29 października 2002 r. w Bytomiu (przypis autora).